

Виховання та освіта

Головкова М.М.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і педагогічної
майстерності Мелітопольського державного
педагогічного університету імені Богдана Хмельницького

Валовая Ю.П.

магістрантка Мелітопольського
державного педагогічного університету
імені Богдана Хмельницького

ПІДГОТОВКА ВИСОКОПРОФЕСІЙНИХ КЕРІВНИХ КАДРІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Ключові слова: принципи підготовки керівника, вимоги до керівника, управління, напрями керівництва.

Keywords: principles preparation of manager, requirements for the manager, management, leadership directions.

Вступ. Реформування системи освіти починається з певних змін в управлінні освітою та управлінні освітніми закладами. Тому ефективність освітніх процесів значною мірою залежить від професійної майстерності педагогічних і керівних кадрів, на які покладена відтепер провідна роль у здійсненні інноваційних перетворень у галузі виховання, навчання та розвитку дітей дошкільного віку. Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми показав, що нині їй приділяється досить значна увага. Теоретичні проблеми підготовки і формування особистості менеджера освіти розглянуто в працях Т.Десятова, О.Коберника, В.Крижка, О.Мармази, Є.Павлютенкова, І.Струкової, Є.Хрикова, Н.Чепурної та інших.

Виклад основного матеріалу статті. Сьогодні дуже важливо, щоб підготовка високопрофесійних керівних кадрів відповідала інтеграційному

критерію, в основі якого знаходяться: педагогічна й менеджерська майстерність, комунікативна компетентність та нові технології. Саме ці критерії повинні стати орієнтиром у підготовці майбутнього керівника освітнього закладу, оскільки освіті потрібний керівник нової генерації: лідер, менеджер, експерт. Ключовими принципами підготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів для сфери освіти мають стати: орієнтація підготовки управлінських кадрів сфери освіти на реальні завдання державної освітньої політики та потреби суспільства й галузі; поєднання професійного та особистісного розвитку управлінців; розробка спільними зусиллями науковців, державних органів управління освітою науково - педагогічних працівників вищої школи і системи післядипломної освіти системи чітких вимог щодо професійної підготовки, професійних знань і навичок управлінських кадрів для сфери освіти. Специфіка управління дошкільним освітнім закладом, на відміну від інших підприємств і установ, зумовлює визначення пріоритетного завдання: формування особистісних і професійних якостей менеджерів освітнього закладу, розширення можливостей цього процесу за рахунок підсилення його цілісності, педагогічного аналізу функцій та особливостей їхнього професійного становлення. Управління – це, насамперед, робота з людьми, з кожною людиною окремо. Кожен фахівець повинен чітко усвідомлювати, що для досягнення успіху потрібно навчитися робити так, щоб усі, з ким доводиться працювати, пройнялися прихильністю до керівника, були переконані в його правоті і докладали максимальні зусилля для успіху загальної справи. Управління – це неперервний процес аналізу досягнень, творчого пошуку, запровадження елементів модернізації в практику управлінської діяльності, нових напрямів, трактувань, понять, які впевнено завойовують пріоритети в розвитку освіти сучасної доби. Професійна діяльність керівника дошкільного освітнього закладу вимагає спеціальної підготовки, певних професійно значущих якостей, професійної компетентності, управлінської культури. Вчені

виділяють наступні вимоги до керівника освітнього закладу, його професійних знань і вмінь, позитивного досвіду педагогічної діяльності, його професійних і особистісних якостей: організованість, комунікативна обізнаність, переконливість, наполегливість, відповідальність, впевненість у власних діях, винахідливість, висока моральність, толерантність, чуйність, гуманність, доброта, справедливість, відповідальність, комунікабельність, оптимізм, прагнення самовдосконалення тощо. Можна виділити такі необхідні професійні знання: знання сучасних теорій та моделей освітнього менеджменту, інноваційних технологій, стилів управління, методів підвищення ефективності керівництва та якості освітніх послуг, основних принципів менеджменту в освітніх організаціях тощо. Професійними вміннями, у даному випадку, виступають: встановлення ділових контактів, організація та планування діяльності освітнього закладу, управління конфліктами, делегування повноважень, створення спеціальних умов для повноцінного розвитку педагогічного персоналу й дитячого колективу, прийняття управлінських рішень тощо. Важливим є взаємозв'язок професійних і особистісних якостей керівника навчального закладу. Отже, ключовими у цій схемі є професійні й особистісні якості керівника, які визначають його здатність оптимально використовувати свої знання і вміння, що реалізуються у функціях професійної діяльності. Зазначимо, що під функціями професійної діяльності керівника навчального закладу науковці розуміють відокремлені напрями керівництва, які повинні бути забезпечені управлінськими діями. Основними функціями вважають: організацію, планування, координацію, прогнозування, прийняття та виконання управлінських рішень, регулювання та коригування роботи закладу, активізацію та мотивацію педагогічної діяльності, контроль і корекцію виховного процесу. Управлінська компетентність, як основа професійної діяльності керівника дошкільного освітнього закладу, характеризується особливостями усвідомлення поведінки та діяльності людей в організації і є

часткою сфери культури праці, культури професійної управлінської діяльності. В особистісному плані управління визначається певними особливостями, якостями та стилем діяльності керівника, що безпосередньо впливають на організацію співробітництва працівників у досягненні загальної мети організації. Щоб роботи щось якісно, треба знати, що і як робити, а вже потім моделювати, творити, реформувати. Підвищення ефективності підготовки педагогів і майбутніх управлінців освітніх закладів багато в чому залежить від того, наскільки гуманні за змістом і методами навчання курси, які вони слухають; чи охоплюються усі культурні пласти і розрізи гуманітарного знання, не замикаючись в межах науки; чи правдиво відбиваються існуючі суспільні звичаї, не допускаючи ані прикрашення, ані очорнення; чи стимулюється логічний аналіз і порівняння різних точок зору з одних і тих самих питань, широко використовуючи діалогові методи роботи на заняттях; чи формуються навички мислити в широкому міжкультурному полі знань; чи ґрунтуються на загальнолюдських цінностях - повазі прав і свобод особистості та ін. Необхідно спонукати тих, хто навчається до інтелектуального і морального самоудосконалення, постійного саморозвитку свого творчого потенціалу; інакше кажучи, активізувати творчу рефлексивну діяльність майбутніх управлінців освітніх закладів у відповідності з принципом «ти будеш таким, яким сам себе зробиш»; формувати неприйняття соціальної нерівності людей; сприяти вільному і раціональному самовизначенню в політичній, професійній, духовній і інших сферах тощо. Слід відзначити, що менеджмент в освіті має свою специфіку та притаманні тільки йому закономірності. Ця специфіка полягає в особливостях предмету, продукту, знарядь та результатів праці менеджера освіти. Менеджмент в освіті - це комплекс принципів, методів, організаційних форм та технологічних прийомів управління освітнім процесом, спрямованих на підвищення його ефективності. Предметом праці менеджера освітнього процесу є діяльність суб'єкта управління. Продуктом праці менеджера є

інформація про виховний процес. Знаряддям праці є слово, мова. Результатом праці менеджера є рівень якості вихованості та розвитку об'єкта менеджменту – вихованців. Управляти освітнім навчальним закладом, забезпечити ефективне його функціонування може лише неординарна особистість керівника з наступними якостями і професійними знаннями: сформованість особистісних цінностей і позитивної соціальної орієнтації; сформованість позитивної «Я-концепції», впевненість у собі; здатність до творчої діяльності, ризику; здатність і прагнення до саморозвитку; вміння впливати на підлеглих засобами переконання; розкриття перспективи особистісного і професійного росту, матеріального забезпечення; уміння виявляти, ставити і розв'язувати нагальні проблеми діяльності дошкільного начального закладу та бачити перспективи його розвитку; комунікативність, на основі якої формуються оптимальні міжособистісні взаємини в колективі; ініціативність і внутрішня свобода, прагнення досягти позитивного кінцевого результату; орієнтація в керівництві колективом на співпрацю з його членами, створення колективу однодумців тощо. Ефективність управління освітнім навчальним закладом визначається кінцевим результатом його діяльності – соціально і морально сформованою особистістю вихованця. Розглядаючи основні тенденції удосконалення підготовки менеджерів освіти, слід відзначити те, що центральне місце в її оновленні займає особистість самого управлінця, яка поряд з метою, змістом, технологічними прийомами, засобами є головуючим компонентом в будь-якій педагогічній системі. Цілком природно, що при змінах, які відбуваються в освітній системі, повинні відбутися конструктивні зміни і у вимогах до особистості сучасного управлінця, до його професійної майстерності, від якої залежить швидкість і глибина перебудови освітньої системи. До сучасного менеджера освіти висуваються дуже високі вимоги. Важливим є те, що він повинен володіти здатністю управляти собою, впливати на оточуючих, керувати, знати сучасні управлінські підходи, вміти навчати та розвивати підлеглих. Для нього

властива здатність сприймати потреби колективу, його проблеми. Необхідно розуміти труднощі окремої людини. Він повинен бути готовим відстоювати інтереси співробітників, володіти добре розвинутою здатністю розуміти і ясно виражати загальні інтереси колективу. Сучасний виховний процес в освітніх установах вимагає від керівника глибоких знань в галузі соціальної психології спілкування, загальної і професійної педагогіки, педагогіки управління різними системами. Стає все більш важливим відхід від авторитарних, адміністративних методів управління і перехід до економічних і психолого-педагогічних методів управління, які стимулюють творчу активність членів педагогічного колективу, їх прагнення до самоосвіти, самовдосконалення і більш високих результатів їх сумісної праці.

Висновки. Отже, в сучасних умовах для системи освіти особливого значення набуває проблема професійного становлення менеджерів навчальних закладів. Нові запити суспільства вимагають наукового аналізу особистісних і професійних якостей керівника навчального закладу, мотивів управлінської діяльності, тому що рівень професійної компетентності керівника значною мірою впливає на підвищення конкурентоспроможності та привабливості освітніх послуг.

Література:

- 1.Бойко І.І. Професійна компетентність керівника закладу освіти як складова його професійної культури / І.І.Бойко // Педагогічний дискурс.-2008.-№ 5.-С. 8–14.
- 2.Григора В.В. Управління навчальним закладом / Григора В.В., Касьянова О.М., Мармаза О.І.-Ч. 2.-Харків : Основа, 2003.-258 с.
- 3.Єльнікова Г.В. Основи адаптивного управління : курс лекцій / Єльнікова Г.В.-К : ЦППО АПН України, 2002.-133 с.
- 4.Єльнікова Г.В. Управлінська компетентність : методичні матеріали / Г.В. Єльнікова.-К., 2005.-128 с.